

**Напрями реалізації державної політики щодо покращення
інвестиційного клімату України**

І.Ю. Гринь, В.В. Скриль, В.Б. Васюта

**Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка**

Вступ. Кожне місто, область і держава в цілому зацікавлені в інтенсивному та стабільному розвитку економіки, в досягненні реальних зрушень, але у зв'язку з браком власних бюджетних коштів, як важливого рушійного інструменту перетворень, виникає необхідність у залученні іноземних інвестицій. Ця проблема завжди знаходилась у центрі уваги економічної думки. Дослідження в цьому напрямку проводили такі вчені, як А. Гальчинський, В. Заєць, А. Мертнес, В. Федоренко, А. Пересада та інші, адже інвестиції торкаються найглибших основ господарської діяльності, визначають процес економічного зростання в цілому. У сучасних умовах вони виступають найважливішим засобом забезпечення умов виходу з економічної кризи, структурних зрушень у народному господарстві, зростання технічного прогресу, підвищення якісних показників господарської діяльності на мікро- і макрорівнях. Активізація інвестиційного процесу є одним з надійніших механізмів соціально-економічних перетворень будь-якої держави. Україна як молода незалежна, суверенна держава не має достатнього досвіду налагодження економічних зв'язків з іншими країнами світу. Вони потрібні для того, щоб швидше подолати глибоку економічну кризу, для стабільного та

швидкого розвитку продуктивних сил та зростання на цій основі життєвого рівня населення. Україна робить перші кроки на шляху до входження у світове господарство, але існує ряд об'єктивних причин, які перешкоджають її повноправному партнерств. Однією з таких причин є низький рівень іноземного інвестування в економіку держави, оскільки ще не створений необхідний політичний, економічний і правовий клімат, який забезпечив би високий прибуток, захист і раціональне використання іноземних інвестицій. Саме тому обсяги інвестицій для країни з таким потужним виробничим і гуманітарним потенціалом замалі. Україна знаходиться далеко позаду від своїх сусідів, які є для неї орієнтиром на векторі європейського розвитку. Тому нині стоїть таке першочергове завдання – зламати кригу недовіри й непорозуміння і внести нову ідеологію у відносини держави та інвестора.

Постановка завдання. Для вирішення цих та інших проблем розвитку інвестиційної діяльності в Україні разом з Національним агентством реконструкції та розвитку була створена Консультативна рада з питань іноземних інвестицій при Президентові України. Метою написання даної статті є визначення ролі та аналіз її діяльності щодо покращення інвестиційного клімату в Україні. Для цього необхідно розкрити зміст поняття іноземних інвестицій та важливість вкладення іноземного капіталу в економіку країни. Потрібно розглянути проблеми іноземного інвестування в сучасних умовах та органи, які забезпечують розробку та реалізацію державної політики щодо залучення та ефективного використання іноземних інвестицій.

Результати дослідження. Дослідження проблем інвестування економіки

завжди перебуває в центрі уваги економічної науки. Це обумовлено тим, що інвестиції порушують самі глибинні основи господарської діяльності, визначаючи процес економічного росту в цілому. Економічна діяльність окремих господарюючих суб'єктів та країни в цілому значною мірою характеризується обсягом здійснюваних інвестицій. Термін "інвестиції" означає вкладення коштів. У більш широкій трактовці інвестиції являють собою вкладення капіталу з метою подальшого його збільшення. Інвестиції мають фінансове та економічне визначення.

За фінансовим визначенням, інвестиції – це всі види активів (коштів), що вкладаються в господарчу діяльність з метою отримання доходу. Відповідно інвестиційна діяльність являє собою сукупність практичних дій юридичних осіб, держави та громадян щодо реалізації інвестицій.

За інформацією Державного комітету статистики, у першому півріччі 2006 р. в українську економіку іноземними інвесторами вкладено \$1 810,2 млн. прямих інвестицій, у тому числі із країн СНД – \$116,3 млн. (6,4% загального обсягу), з інших країн світу – \$1 693,9 млн. (93,6%). У той самий час нерезидентами вилучено капітал на суму \$ 214,7 млн. У цілому приріст іноземного капіталу за січень-червень поточного року склав \$1 698,6 млн., що становить 10,2% обсягів інвестицій на початок року й у 3,5 рази більше приросту ПІІ за відповідний період попереднього року.

У I кварталі 2006 р. в Україну іноземними інвесторами вкладено \$989,6 млн. прямих інвестицій, у тому числі із країн СНД – \$98,1 млн. (9,9% до загального обсягу), з інших країн світу – \$891,5 млн. (90,1%). Водночас

нерезидентами вилучено капітал на \$114,0 млн. У цілому приріст іноземного капіталу у I кварталі 2006 р. склав \$922,5 млн.

Загальний обсяг ПІІ, внесених в Україну, станом на 01.07.06 р. становив \$18 384 млн., що удвічі більше, ніж на відповідну дату попереднього року, і складав \$392 на одну особу.

Інвестиції надійшли зі 116 країн світу, при цьому на десять із них припадає майже 85% загального обсягу ПІІ. Найбільшими країнами-інвесторами є такі: Німеччина – \$5 503,2 млн. (29,9% загального обсягу ПІІ), Кіпр – \$2 042,9 млн. (11,1%), Австрія – \$1 506,3 млн. (8,2%), Великобританія – \$1 435,5 млн. (7,8%), США – \$1 322 млн. (7,2%), Нідерланди – \$1 178,6 млн. (6,4%), Російська Федерація – \$906,8 млн. (4,9%), Віргінські, Британські острови – \$777,6 млн. (4,2%), Франція – \$448,8 млн. (2,4%), Швейцарія – \$436,6 млн. (2,4%).

Сума кредитів та позик, отриманих підприємствами України від прямих інвесторів, на початок другого півріччя склала \$1 394 млн. Найбільше їх надійшло з Німеччини – \$259 млн., Кіпру – \$229,4 млн., США – \$197,3 млн., Нідерландів – \$183,5 млн., Польщі – \$138,8 млн., Великобританії – \$75,3 млн., та Австрії – \$68,5 млн. Загальний обсяг прямих іноземних інвестицій, включаючи позичковий капітал, станом на 01.07.06 р. становив \$19 778 млн. Цей показник міг бути набагато більшим, але в сучасних умовах існує багато проблем пов'язаних з інвестиційним процесом.[5].

Він гальмується як суб'єктивними так і об'єктивними факторами серед яких виділяють основні:

- політичну та економічну нестабільність;
- часті зміни законодавства. В Україні так часто переглядалися закони,

що стабільною можна вважати лише постійну їх зміну. Тому, відповідно до оцінок міжнародних експертів, за створенням надійного інвестиційного клімату посідає 140 місце;

- відсутність налагодженого надійного митного контролю та недоліки у Митному кодексі України;

- корумпованість влади в Україні;

- бюрократія і відсутність прозорості : дуже важко вчасно отримати дозвіл, ліцензії, та й сам процес отримання непослідовний і незрозумілий для інвестора;

- податкова політика;

- страховий ринок: не уніфікованість українського законодавства з іноземним;

- виконання законів: корумпованість судової влади.

Все це жадає від Уряду України проведення вивіреної, науково-обґрунтованої й, у той же час, активної інвестиційної політики, основою якої повинне бути в першу чергу створення чіткої й стабільної нормативно-правової бази господарської діяльності як вітчизняних, так й іноземних інвесторів. Нинішня правова система України складається з більше ніж 100 законів та інших нормативних актів, що регулюють інвестиційну діяльність, але питання недостатнього законодавчого забезпечення досі потребує нагального

вирішення.

В Україні сформовані та діють інститути, що регулюють або забезпечують зовнішньоекономічну діяльність: Міністерство економіки та європейської інтеграції, валютно-економічне управління Міністерства фінансів, Державна митна служба, відповідні підрозділи та і служби в інших відомствах.

Тому з метою забезпечення, розроблення та реалізації державної політики щодо залучення та ефективного використання іноземних інвестицій в економіку нашої країни, прискорення її інтеграції в світові економічні процеси у квітні 1997 року створено Консультативну раду з питань іноземних інвестицій в Україні яка є консультативним органом при Президенті, який і є її головою. По суті вона є форумом з політичного діалогу між основними творцями економічної політики України та керівниками великих іноземних компаній [1].

З метою координації функціонування Консультативної ради було розроблено та прийнято Положення про Консультативну раду з питань іноземних інвестицій в Україні. Відповідно до Положення у своїй діяльності Консультативна рада керується Конституцією України, законами України, актами Президента України та Кабінету Міністрів України, а також вище згаданим Положенням та Регламентом роботи Консультативної ради.

В даному Положенні затверджено її персональний склад, який за поданням секретаря затверджує Голова Консультативної ради. До складу Консультативної ради залучаються також іноземні особи. Іноземними членами Консультативної ради призначаються керівники (за їх згодою) визнаних авторитетних міжнародних компаній, інвестиційних банків, консультативних

фірм, асоціацій та об'єднань інвесторів і підприємців, що відповідають таким критеріям:

- вкладення значного обсягу інвестицій в об'єкти інвестиційної діяльності пріоритетних галузей національної економіки чи внесення обґрунтованих пропозиції щодо їх вкладення;
- багаторічний досвід роботи в інноваційній сфері, визначальний вплив на світові тенденції її розвитку;
- сприяння залученню іноземних інвесторів до розвитку економіки України;
- представництво широких кіл іноземних інвесторів, що активно здійснюють інвестиційну діяльність в Україні;
- активна участь у формуванні позитивного інвестиційного іміджу України.

Відповідно до тексту указу „Про додаткові заходи щодо підвищення ефективності діяльності Консультативної ради з питань іноземних інвестицій в Україні”, кількість представників влади в складі ради збільшено з 5 до 10, представників інвесторів скорочено з 28 до 13.

За рішенням Голови Консультативної ради проводиться періодична ротація її складу, яка передбачає виведення зі складу Консультативної ради іноземних членів, строк перебування яких в її складі перевищив три роки. Також виводяться із складу Консультативної ради члени, результати роботи яких не відповідають визначеним ознакам, оскільки дані невідповідності

можуть понести за собою зниження інвестиційних потоків у країну. Ознаками ефективності роботи члена Консультативної ради є:

- активна участь у роботі Консультативної ради, зокрема на її пленарних засіданнях, та робочих органів;

- нарощення обсягів капіталовкладень іноземних інвесторів, яких представляє член Консультативної ради, наявність у цих інвесторів стратегічних планів щодо розширення підприємницької та інвестиційної діяльності в Україні;

- сприяння розвитку та модернізації пріоритетних галузей національної економіки, поліпшення інвестиційного іміджу України;

- відсутність заборгованості зі сплати податків, зборів (обов'язкових платежів) до бюджетів та державних цільових фондів, а також заборгованості з виплати заробітної плати працівникам підприємств, установ, організацій, що є об'єктами інвестування з боку інвесторів, яких представляє член Консультативної ради.

Іноземного члена Консультативної ради за рішенням Голови Консультативної ради в будь-який час може бути виведено з її складу в разі вчинення таким членом дій, які завдають шкоди міжнародному інвестиційному іміджу України або порушують законодавство України.

Відповідно до Положення Консультативна рада має визначені завдання. Для їх реалізації має право:

- одержувати в установленому порядку від міністерств, інших центральних та місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ і організацій інформацію, документи і матеріали;
- утворювати робочі, експертні групи та комісії;
- залучати для розгляду питань, що належать до її компетенції, керівних працівників відповідних міністерств та інших центральних органів виконавчої влади України, іноземних фахівців (за згодою).

Формою роботи Консультативної ради є пленарні засідання, які проводяться не рідше одного разу на рік. За результатами пленарного засідання Консультативної ради приймається меморандум, яким оформлюються прийняті на засіданні рішення та рекомендації. [2]

Згідно Указу «Про додаткові заходи щодо підвищення ефективності діяльності Консультативної ради з питань іноземних інвестицій в Україні» від 11.04.2005 р. з метою поліпшення інвестиційного клімату, активізації іноземного інвестування, усунення перешкод у здійсненні іноземними інвесторами діяльності в Україні одним із головних завдань Консультативної ради з питань іноземних інвестицій в Україні визначено сприяння поліпшенню інвестиційного клімату в Україні.

Відповідно до Указу встановлено, що для розроблення пропозицій щодо вдосконалення законодавства про інвестиційну діяльність, спрощення процедур здійснення інвестицій та їх повернення, реінвестування, сприяння у позасудовому врегулюванні спорів, які виникають між іноземними інвесторами, органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування

у зв'язку з іноземним інвестуванням в економіку України, у підготовці інвестиційних проектів, надання консультативної допомоги іноземним інвесторам утворюється експертна комісія Консультативної ради з питань іноземних інвестицій в Україні, яку очолить Президент України [3].

Висновок. Діяльність Консультативної ради з питань іноземних інвестицій в Україні безпосередньо пов'язана з плануванням, розглядом та втіленням в життя різних заходів із залучення іноземних інвестицій в Україну. На засіданні КМУ 1 березня 2006 року Президент заявив, що у зв'язку із активізацією роботи у сфері іноземного інвестування «прямі іноземні інвестиції зросли в кілька разів», і єдиною проблемою є нерівномірний їх розподіл по областях України. І хоча простежується дуже насторожене ставлення до іноземного капіталу, МЕУ прогнозує, приріст прямих іноземних інвестицій в економіку України. Це говорить про те, що перші кроки до стимулювання іноземних інвесторів уже зроблено. Але не можна зупинятися на досягнутому, оскільки у даних умовах економіці України в край необхідна інвестиційна підтримка для подолання кризи у економічному та соціальному секторах.

Література

1. Указ Президента України „Про Консультативну раду з питань іноземних інвестицій в Україні” від 11 квітня 2005 р.
2. Положення „Про Консультативну раду з питань іноземних інвестицій в Україні” від 11.04.97 р.

3. Указ Президента України „Про заходи щодо підвищення ефективності діяльності Консультативної ради з питань іноземних інвестицій в Україні” від 1 квітня 2005 р.

4. Закон України „Про режим іноземного інвестування” від 19.03.96 р.

5. Державний комітет статистики України. – 18 травня 2005 р.

6. Економіка. Фінанси. Право // Механізм державного регулювання інвестування в Україні. На скільки він досконалий?, Я. Шестакова, – 6, 2002.

7. Пересада А. Інвестиційний процес в Україні, Київ, «Лібра» – 1998 р.

8. Гальчинський А., Геєць В., Семиноженко В. Україна: наука та інноваційний розвиток. – К., 1997. – С. 65.

9. Волошина О.А. Інвестиційний потенціал іноземного капіталу в Україні // Регіональні перспективи. – 2005. – №4 (7). – С. 28-34.

10. www.ukreine-emb.by

11. www.mfa.gov.ua

12. www.nau.kiev.ua

13. www.intelvlas.com.ua

14. www.bay.kiev.ua

15. www.president.gov.ua

16. www.mdoffice.com.ua

17. redram.com.ua

18. www.ea-ua.info

19. www.refine.org.ua